

IZBOR S 13. NATJEČAJA ZA KAJKAVSKE I 6. NATJEČAJA
ZA ČAKAVSKE KNJIŽEVNE RADOVE UČENIKA
SREDNJIH ŠKOLA RH

Objavljujemo najbolje radove zajedničkoga, trinaestoga za kajkavske i šestoga natječaja za čakavske književne radove učenika srednjih škola Republike Hrvatske. U natječaju je s 90-ak poetskih i proznih tekstova – pisanih **na 30 raznolikih** (23 kajkavska i 7 čakavskih) **zavičajnih idioma** / mjesnih govora - **sudjelovalo 50-ero učenika i 21 njihovih mentora/mentorica iz 15 srednjih škola RH**. Za objavu u časopisu *Kaj*, ocjenjivački je sud (prof. dr. sc. Joža Skok, dr. sc. Ivo Kalinski i dr. sc. Božica Pažur) **izabrao 20 kajkavskih ostvarenja 19-ero autora iz 10 škola, te 13 čakavskih tekstova 7-ero autora iz 5 srednjih škola** – ukupno: **33 rada 26-ero učenika iz 15 škola!**

Ti su literarni tekstovi ponovno pridonijeli poticanju mladenačke kreativnosti srednjoškolaca na materinskom jeziku. (Navedeni razred uz ime i prezime svakog mladog autora jest onaj za vrijeme slanja radova na natječaj.) Podsjetimo, Natječaj – jedinstven u nas zbog kreativne upućenosti na srednjoškolsku mladež cjelokupnoga kajkavskoga govornoga područja, i šire – tradicionalno raspisuju časopis *Kaj* (koji već 50. godišće redovito izlazi u Zagrebu) i njegov nakladnik *Kajkavsko spravišće*, društvo za širenje i unapređivanje znanosti i umjetnosti, unutar programa *Jezičnica kajkaviana*. Natječajno proširenje na *čakavsko govorno područje - uz zamjetnu estetsku razinu svih učeničkih radova - slijed je dugoročnog Kajevega povezivanja hrvatskoga kulturnog prostora programom Kaj & ča: prožimanja i perspektive*.

Nadamo se dobrom odazivu na **raspisani novi, 14. natječaj za kajkavske i 7. natječaj za čakavske književne radove učenika srednjih škola (čiji 1. natječajni rok traje do 21. lipnja 2017.), a drugi rok do 21. prosinca 2017.**

Uredništvo

Gabrijel Krušelj, 3. r.

Škola za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću Zabok

Mentorica: Sofija Keča

(Govor stubičkoga kraja)

Svetle

Ljubaf je svetle,
nigdar ne znaš kaj hu nje moreš najti.
Navek sem h njejne blizine.
Ona je mene topli domek,
ona je mene polne serdce
i
ona je mene svetle svetle.

On teri me gleda

Čez obloke i doli,
čez zamusane kupice i dišeče, črlene črešnje
lepe me navek gleda te STVOREJNE.

Iak ruk nema
za njeg nigdar ni problema,
kaj mene, sineka svog, z neba pozdravlja.

Kroz spominjke i se dani.
On nema tih človeških mani
da me zdaj same tak ostavi.

On teri me gleda
ima farbu sočnega meda
i srčekto tople kak ljubafi žar

Katarina Jelinek, 2. r

Gimnazija Dr. Ivana Kranjčeva Đurđevac

Mentor: Tina Jakopčić

(Govor: novovirovski)

Njemu

Nebodo dogo tvoje crlene
Usne ljubiti stigle.
Lice tvoje belo začas
Zbrazdano bude.

Jogenj v jočimami
Tinjal bude i dalje,
Al crne lasi
Kak pepel bodo postale.

Živi kak znaš,
Uobraziti se naj,
Jer taj obraz bude nestal
Kak megla, rosa, kak dim.

Lovim te kak zrako sonca,
Ne dam da mi opaneš.
Ti kroz prste prevlačiš se,

Greješ me i pomalo nestaješ.

Dok mi te ne vkrade
i ne otpelja na onaj svet.

Ja bodem tu, v stolčecu
sedela i čekala na te.

Prešel bode

Z ove senje
Nikak se zbuditi nemrem.
Kak i Drava, tak i dani ido.
Da mi je želje vekše, morti i bi.

Život je pred menom,
Ide pred me kak vile dravske.
Dok doje onaj čas, znala bodem
Vura dok otkuca; idi il ostani.

Naš život letnji je vihor.
Zorna rosa il pak drevo.
Ono raste, cveta, širi se.
Začas ide v jogenj, ruši se.

Kak sena prati me v stopu.
Kam iti dalje ni sama ne znam.
Ostaje mi samo trunka
Nade i sama senja.

Marta Kaloper, 1. B
Srednja škola Delnice
Mentor: Jasminka Lisac, prof.
(Govor Crnog Luga)

Ženske va majemu živote

Kad nan je profesorica rekva koja bo tema sastava, bejo me je žov kaj nism moške, jer pisat o ženah bij odgovara mošken. Čak sn misleja da be tu napisa ko da sn jest moške a ne ženska, ale pole sn videja da je oko mene tuliko žen kojen se diven zas tega ili unega razloga.

I tako sn odlučēja pisat o sen ženskah koje so bele prisutne dok sn rastva va tih majeh petnajst let, a one jemajo već i pu stolječa, neke već neke mnj.

Se bodo mislele da bon sda pisa o maje mme ale ne bon nekako me se tu ne čini ko dobar početak. Započeja bon zas neko skroz drugčijo ženo da ne rečen da je ona druge „vrste“. Ona ni zapravo neč premenija va majemu živote ale je moran spomenet. Ona je stara žena a se na svete zna. Vervan da ni fineja već od štere

razreda osnovne škole, a va stanje je odgovoret na sako vaše pitanje, naravno da niso tu pitanje zas nuklearne fizike. Mi van živemo va mjhenemu meste, te sake sakega zna, ale ona van more reč du se je kda, ke rodi, a kda vmr. Mure van reč kda se je tan neke čovek (a smo Bog još zna da je i žive) ožene i koja mu je beja žena, a ako je sama beja na ten pere, onda van bo rekva i kuliko ih je bejo na pere, i čak kokovo je bejo vreme taj dan. Kaj god je bošte prašale ona odgovor zna, i odgovor je vavek točan, i saka je čast na temu.

Va temu istemu majemu meste žive još jena žena koja za sabo nusi neko vielako torbo. Va te van torbe (a koja be jest nosija na trening da bilo kaj treneran, ale ne) nosi se moguće od šrajtova, škarj, šminko, krmenac pa se do trscek za ogan. Nekatere bošte mislele da zas te žene dejan cirkus, ale vervajte me ne, i ona me je zadivija.

A vervajte me postoji fanj žen, koje va svajeh torbah nosijo celo prvo pomoć za svaje mjheno dete. A sen ten ženan va ime nihe deci jeno veliko FALA. Postojijo i une žene koje jemajo šezdeset let, ale se držijo ko da so mvade, tako se i oblekevajo a i pratejo trendove. Jest be rada beja ista takova kda ostarin, jer treba i hrabrost da se čovek odupre starenje. Divin se i unen ženan koje so: svajemo mjhenemu sine koje je reko da be biv rat precednik Merike čestitale na temu, svje ščeri koja jema štere leta pvačale da hude na balet, a isto tako i treninge nogometa da be deca postaa dnas jutre nogometaše, je ih koje so dane i dane vadele zas deco tablico množenja, a i une serote matere koje so noći i noći bele zas svajo bovno deco. Niso sa ta deca postaa ni balerine, ni nogometaše a bome ni anjštajne, ale ta so deca dnas SRETNA DECA, FALA VAN DRAGE NAŠE MATERE. Sda se bon vrneja na uno najvaženeja va temu tekste, majo mati.

Maja Mati:

1. Ona je jaku pametna ženska, i ni genij, ale se jaku trudi da be jest tu beja.
2. Ona zna datume seh majeh pregledof, roditeljskeh sastankof (jest ih pozaben spomenet), a i se druge važne datume va majemu živote.
3. Jema fanj let ale zgleda mvada, ač va srce nose ljubaf.
4. Va svaje torbece nose se kaj treba i ni treba, ale vavak je mesta za nekaj kaj mene rabe, kokovo četkeco za zobi kad se otpravemo zubare.
5. Pela me je i na vore Hip hopa ale se smo znale da od tega nebo neč.
6. Zgebija je živce zbog majeh bolest i nakuha se je čaja i čaja od domačega šipka.
7. Ona je vavek muj gvas razuma.
8. Nikad nebo odustaa od mene i zatu je fala na teme.

Nekarte mislet da je ta priča posta o maje matere, ale tako je morao bet, jer puno je žen kojen se diven, a one so se moaja mati.

Petra Kalčić, 2.a

Srednja škola Delnice

Mentor: Jasminka Lisac, prof.

(Govor Stare Sušice)

Pun mi je kufr šule

Spet je pačela šula... Još ne traje ni tri mesca, a već mi ja je dast. Za učit imam za poludit, zdej vam bom pavedala kak meni prujde tedn. Za čas, još se ni ne abrnem već je petk papoudne.

Usok don ka se zbudim umijem se i aperem si zube, abležem se i grem u šula. Sok don se zbudim ap šesti jer mi treba ona ura dok se sprtim. U 7 i 10 pamoknem na autobus, već put mi je kosnu. Retku kadaj pridem na vreme. Soku jutru sen paspona, al dabr ka je mras pa me tu razbudi. U šula pridem u 8 ker put i amol kašnej. U šuli mi vreme jaku brzu prujde, use done, jedino pandelk mi prujde jaku palohku. Traje fajn dougu. U pandelk imama une najhuj predmete, povijest, kemija, latinski, psihologija, zemljopis i biologija. Nimam vam već kej deli gavart jer je tu užas. Ne znaš ker je predmet guri il da bel rečem ker učitelj ješće već. Najbel je ka rečeja da boja prošal usi use. Ne znaš kej bi uču, učiš use i na kraju ti se use pameša. Za poludit... Cela nedela učiš i onda ti se use pameša. A valda bom splivala kak, ne som jo nego ceu moj rozred jer ni som meni tak, i nem je istu tak.

U šuli vam mi učima a usemu, a ratam, brojani, panošajnu, bakterijam, virusam,... Ma a usemu. Najlokši mi je za učit hrvacki i latinski. Imam roda i povijest. Najhuj mi je naučit biologija. U šuli nam profesorica reče onu, za zadača imama drugu, a na ispitu je pitanje kermu ne znaš ki je glova, a ki je rep. Unu drugu mi i je i ni dabr. Tak-tak.

Iz šule se vrnem akul 20 do 3. Pajužnam, amol se pačinem pa grem pisat zadača. Zadače ker put nimam neč, a ker put tak čuda da ne znam od kud bi pačela. Dons nisen jemila zadače, som sen morala napisat odn sastavak za hrvacki. A ščera sen jemila zadače iz matematike iz latinskiga i iz biologije. Mislim da sen ja pisala ura i pou. Ka napišem zadača grem učit. A tu istu ovisi o temu kej imam. Ker put učim 3 ure, tu je soka nedela ka učim za pandelk jer je tega jaku, jaku čuda. Največ učim akul one ure. Tu mi je dast jer sen se naučila učit da stalno panaulam pa mi ni pati tešku. Al ne učim baš iz prevelika vula, sej znošte da niko ne uči rat.

Posle usega se grem paigrat amol iz bratam i iz sestra. Brat mi ni još tak interesantn ku sestra jer ima som 7 mescou, al zato sestra ima bisere, onak prove... Vavik i se nasmejам. Ka je jemila 7,8 let tla je kornjača. Mama ni bla za, al je sestra rekla da ja će pa i ja je tata kupu. Use je blu dabr dok i nisa trebal mejnat vada. Tata i sestra sa i šli mejnat vada i Ivona je prela kornjača. Kornjača ni ni bla tak velika,

ku čep je bla, a sestra je rekla da ja je ugrizlna i da i je papila 2 deci krvi. Baš sen i se nasmejala. Vavik mi je lakši ka me neko tak nasmeja i u šuli i damo.

Pun mi je kufr šule, al da nimam pajdošou, i tak kakovih biserou od sestre biu bi mi dosadnu. Tak tu lokši i bržej prujde i ni tak dusadnu. Use je brš prašlo, ba bo i tu. Patl boma šli usok za svajum paslam i već nam ne bo blu tak lepu ku zdej...

Petra Jantoljak 2.a

Srednja gospodarska škola Križevci

Mentorica: Enisa Blašković-Gagro

(Jezik: Križevci i okolica)

Slikica

Trsek se znoji
vu lagvu tupo zvoni
čeka se berba

Na selskom putu
črna kmica ve čkomeča
i lajavi pes

Ivan Raknić, 4a1

Srednja gospodarska škola Križevci

Mentorica: Enisa Blašković-Gagro

(Jezik: podravska kajkavština)

Drava

Med stare vrbake
I šašnate šibrake
Ona navek teče
I k sebi me vleče

Ja pri kraju stojim
I vu vodu gledim
Rajnešnje sonce se vu vode miva
I svoj pogled spod vrbe skriva

Ribe plivajo po vodi
A divli racek po lopoču hodi
Žaba z veseljem po vodi skače
Pak ona splaši skunkače

Ona je tu, z nami odnavek
I tu bu zanavek
Tu bu za naša krščenja
I vesela naša proščenja

Zna biti čkomeča i splašena
A negdar srdita i raskalašena
Ona je tu, z nami, odnavek
I tu bu, z nami, zanavek

Dora Franciska Horvat, 2.g2

Srednja škola Zlatar

Mentorica: Ivančica Tomorad, prof.

(Loborski govor)

Fpitne

Kaj veliš?

Kej?

Koj?

Ke?

Doj je to rekel?

Kije?

Gdo?

Šte?

S kijem pa?

Kam pa si te išel?

Gda?

Iunda?

Pa e si nore glive hasal?

Ja tebe razmeti nemrem...

Marija Tomorad, 2.g2

Srednja škola Zlatar

Mentorica: Ivančica Tomorad

(Govor Podgorja Bistričkoga)

Lektira

Saki mesec iste. Saki mesec se dosadnejše i dosadnejše, ali veliju, same čitajte, trebale vam bu za maturu. A pokle mature? Za koj će mi onda? To ni dragi Bog ne zna, ali same vi čitajte. Bar bute više znali, proširili rječnik. Pogotove će Gunduliča čitate. V ove vrieme pune put v govoru zatrebaš nekakvu rieč na hrvatskumu z sedamnaestuga stolječa.

Mene su vam ipak najbolši oni likovi teri su spametni ko tri mutava, na primer Don Quijote. Možda nema baš pune v glave, ali se bar kraj takvih nafčiš da z tvojem mozgem, fala Bogu, još kak tak se štima. Ali, znate, najrajše od sega čitam Šenou. Onak, kad po noči baš i nemrem zaspati. Jer ak nisam zaspala dok sam Prosjaka Luku čitala, zahrkala sam dok sam prelistavala Zlatarove zlate i uživala v takvem spektaklu, rietke koj je baš tak dosadne. A o Homeru da i ne počinem. Došle mi je da ja Boga zazovem, kak i of muze, da mi pomogne spelati još te dvadeset i četerte pjevanje. V Hamletu je tulike ljudi pomrle da sam se već i ja štela vbiti, a kad sam čitala kulike on cendravec cendra v Suza sina razmetnoga, i mene se počele plakati. Al, dejte, dejte, same vi čitajte. Bute spometnejši. I onda od Držića do Marulića, Lučića, Hektorovića, Shakespearea i Cervantesa, a prije toga si prečital hiljadu soneta od Petrarce teri ne zna druge delati nek za ženskom sliniti, kak se ne bi, male pomale, i ti štel obesiti ili ftopiti kak i ona bedasta Ofelija. Još kad su mi maturanti rekli da je i Kiklop na popisu, mam sam si i ja štela jedne oke skopati, znate, da se bolje povežem z likem, osetim kak je njemu sirotumu (ili ne?).

Ali dobre, se je to još za baviti. Ja sad nestrpljive čekam Anu Karenjinu i Zločin i kaznu da još male crkavam od neizbježnih klasikov. Jer, znate, treba bu vam se to za maturu. I onda ti čitaj lektiru.

Kristina Dolčić, 2.u

Srednja škola Zlatar

Mentorica: Ivančica Tomorad

(Govor Laza Bistričkog)

Pekel

Pekel, meste gde črleni ogen guri i črni vrag spi. Gdo prek poceka paklenih vrata prejde, nigda više ne sreće okusil ...

Tak su prije stari pripovedali dece kad bi ih pitala koj je pekeli. Rekli su im da moraju biti dobri, inače bu Lucifer poslal Babarogu po njih. Vsa bi se deca splašila i guvorila da buju kak cukureki, same mali Jožek nije veruval da je to istina. Navek bi rekel babice da bu, kad zraste, posetil toga Lucifera i pukazal mu gdo je gazda. Babica bi mu prikeli jenu za vuhe i rekla da to više ne pripoveda jel buju ljudi mislili da nije čist v glave, al Jožeka to nije pokolebale. Ja sad tu neke pripovedam o Jožeku, al Vi prav ni ne znate doj je to ... pa ideme ga upoznati. Jožek je bil pravi mali Zagorec, sin Štefice Trejte i, najbolšeg puznavatelja rakije, Janka. Nigda se ničega nije plašil pak su ga prozvali Hrabri Joža. Bil je najmileše diete v selu, a i kad je zrasel, nije se niš zmenile. Bil je visuki, imel je črne lasi i zelene oči, pak su vse dekle ludele za njim, al on je videl same svoju Baricu. No, tulike o tomu. Sečate se onuga putovanja koj je spominjal kad je bil mali? Je, to da pe v pekeli, e pa prešel je. Išel je prek osem gora i devet morja i na kraju došel v nekakvu šumu. Sigurne se pitate koj je bile vu te šume? Baš niš, Jožek si je same male trebal pučnuti; dug je put prešel. Sel je na nekakvi trček, z ruksuka je snel šljivovicu i, guc po guc, spil celu flašu tak da je putovanje nastavi1 v zoru. I tak ide on čez šumu, prejde šumu i unda zapazi nekakva vrata. Hitre poleti do njih i prečita natpis: „Ne petaj vraga ak još uvek očes imeti lada.” Bez trunčice straha otpre vrata i zasikne ga nekakva vručina, male se odmekne da dojde k sebe i veli: „Joj, ovde je vruče kakti v peklu.” Pak se sam sebe nasmeje svoje fore. Gucne si male travarice i prejde pocek peklenih vrat. Kad je zašel nutre, videl je staroga Franca kak se karta z japu. Taman ih je štel iti puzdraviti, kad se pred njim stvori Francova žena z meklu. Z nju nije štel imeti posla, pa prejde Jožek dale. Posle jene tri kilometra videl je svojega šukundedu kak igra pikado. Jožek brže pohiti k njemu da ga zagrli, al mu to baš nije pošle za ruku jel je šukundeda bil duh. Tak su se oni duge spominjali o življenju vane pak je Jožek teška srca krenul dale. Kak je išel, videl je pune poznate ljudi, a na kraju je videl i Lucifera. Lucifer je bil male tamnoput, z rogi i dugim, glakavim repem. Jožek je došel do njega pa su se male pospominjali i spili si jenu, dvije kupice. Taj put je Jožeka tak zmučil da si je moral male odspati... pa je zaspal v Luciferove rezidencije.

Kad se zbudil, bil je v svoje postele. Hitre je skočil na noge i prešel povedati mamice i japeku koga je se videl v pecku. Kad im je vse rekel, oni su ga jene vreme v čudu gledeli. Dojadile to Jožeku pak ih pita koj ga tak glediju. Unda mu je mamica rekla: „Sinek, ti si se snočka tak napil da si jedva dima pogudil, a kamoli v pekel.“ Tad je Jožek skužil da je vse to same senjal.

Barbara Tomorad, 1. razred gimnazije

Mentor: Ljerka Gajski Markulin

Srednja škola Zlatar

(Kajkavski idiom Marije Bistrice)

Kam si mi pobiegel?

Kulike je same cajtuv prešle! Tak mi se čini kak da je bile ščera dok si me cojkal na naše cukaljke. One stare, hrđave, strušene, zelene njihaljke koj se saki put pukala z zemle dok bi me zanjihal. Saki put bi me skore prehitil, a ja kak da sam to štela. Nisam niš priguvarala. Same sam gledela okoul. Z nogicami sam pumalu mahala i potihe se smejala. Dok bi ja zujala z očima pu zraku, ti bi si sedel v onem zlizanem stolcu i z drvenu batinu njihal našu cukaljku.

Prešle je već dost liet, al ja te nisam zabila. Točne se setim tvojih zelenih hlač. Takve hlače nie imel nišči. Bile su to kratke svetlozelene hlače pukapane i zacafrane z valjda svaku farbu koj su zmislili. Saku felu laka za drijeve si valjda imel na njimi, a gore si z hlačami sparil još lepšu potkošulju. Svu zakrpanu i iste tak zakapanu. Na šlapami si iste imel ostatke piljevine koj si pobral dok si letel čez svoju radionu. Stalne si bil tam. Neke si švasal, pa si brusil i rašpal, bušil i pilil. Nikak da se mekneš od tam. Naviek si neke hasnil i z drijeva delal čudesa. Tak neke koj si ti mogel stvuriti z običnuga drijeva, nie preveč ljudi vidle. Bili su to ormari, police, komode, natkaslini... Sve se bljesikale od laka i dišale pu brušenju ko nijedne koj bute možda kupili v Lesnine. Svi ormari tere imam pu sobe došli su od tvojih ruk. A tek koj si nam za podrum napravil! Kojkakve ligeštule, stoleke od lagvuf, ladičke za drva. Imel si vriedne ruke za sve. Dobre su ti došle dok si još i vučitelj bil. Mene nigdar nisi vučil. Nisi stigel jer te penzija preduhitrila, al koj sad.

Možda me nisi vučil tehnički i tjelesni, al si mi bil vučitelj za pune toga druguga. Mene si i svoje đake vučil kak se nesme same tak odustati, same tak prejšti i zapustiti. Stalne si nas sve tiral i štel si nam dukazati kak se se more kad male daš od sebe, a baš je to i tebe išle za ruku. Koj si štel, si pustigel. Bil si uporan, točne ko pravi vučitelj. Si su te puštovali i z tobu se štimali. A kad bi došel z posla,

baba i tvoja unučica bi te čekale. Došiel bi i Jura z škole pa bi svi skupa jeli. Svi bi navijek skup seli za stol v stare kujne. Baba bi napravila obed, a mi bi si pusedali pu stolci. Svaki na svoje meste. Babina paradajzuva juha, makaruni i mese, slani kiflini dišali su naviek pu ciele hiže. Mirisi jela zavlijekli su se med ziđe, med one stare cevi i čak v ručnike koj su se sušili na gatrami. Baš nam je lepe bile. Ne znam kak bi čovek mogel na tak neke zaboraviti. Nikakve brige nisam imela. Baba i deda su me čuvali. Baba i deda...naviek mi je to bila fraza. Idem k babe i dede jest, sam znala reči, ili baba i deda buju denes došli k nam. Stalne su bili baba i deda, dok nam ti nisi pobiegel. Baba je stalne guvorila:” Jooooj Miljenko, kam te vrak nosi?!”

I tak...sve je prešle, al ja sam si svoje uspomene puspravila. Morti nisu na slikami ili v okviru ili na kompjuteru, ali su vu mene. Naviek bum si sve to pamtila tak da se morem zmisлити i nasmejati se na sve koj sme skup preživeli.

Morti se čini same na prvu da nisi krej nas. Nešči bi rekel da je tvoje meste pud mefku rahlu zemlicu, ali to je krive. Ti nisi tam. Tu si z nami, v svakem ormareku, v svakem stolčeku koj si napravil svojemi rukami. I naviek buš tu z nami, pud vedrem nebem bez ijednega ublačeka, jer tu ti je i meste!

Emā Agata Šamal, 1.c

Prirodoslavna škola V. Preloga, Zagreb

Mentorica: Zdenka Burda, prof.

(Petrovski govor - kraj Pregrade)

Mame nič nie taeške

Kak joj je te mogel napraviti? Svoje matere, tera gaje na tie sviet h muka donesla! Sama se naviek same za njega borila. Se mu je dala. Saebe je zub jemala i njemu davala. Kulike je put lačna bila i po selu hodila prosit da bi on imel. Othranila ga je i s taešku muku odškoluvala. Na luckem gruntu je dielala kak bi kakef dinar zaslužila. Kak bi njemu dala. H dvoju verst je jedva hodila i motiku za sobu vlijekla. Bogica. Paersti na ruka su joj se sfordebalji od puosla i ljiet tere je na svojih plaeča nosila, ali nigdar se nie potužila. Tie je bil njejni križ i ona ga je od Boga z volju prijela. „Živeti se muora. Gdo te kej pita? Alji nič nie zanaviek. Siem bu Božek jemput mira dal“, pune je put znala tak raeči. Boga bila, furt je mislila kak bu se njejni sinek postaral za nju, gda ona vaeč ne mogla sama. Tak ga je imiela rada, same je o njem pripoviedala. On je je bil njaejne jutre i večer, i nuoč i dien, i sunce i mesec, i zviezde i voda i zrak. K meše je saku nedelju išla i krunicu

prebivala. Boga je moljila kej bi njemu buolji život dal, kej se ne bi tak mučil na tem svietu. Kej bi si fini puosel našel i gospon čovek bil. I je, poljek se njaejne muke zbavil je škuole i činovnik puostal. Ona je, sirota, pri najvećem bogatašu h selu ciele trsje i su koruzu okopala kej je zaslužila njemu za odjele. Se do zadnjega dinara je dala šnajderu, kej je zrihtala svoje diete. I imel je on jake rad svoju mater. Poštival ju je, nemre se reći. Bil je poslušen i duobri dečec. Dok nie prešel f grad. Onak gizdaf, kak ga je majčica h nuovem ajncugu, z suzami h oćie otpravila: „Nek ti Božek da sraeću i zdravlja. I nej pozabiti na me staru.“ Gda joj je plaeča okrenul i prešel čez potrenu lesu, sklopila je one sfordebane ruke i poglaedala gore, „Oca, i Sina, i Duha Svetuga“. Kak je imel srca te joj napraviti, tak ju same pustiti?! Staru i betežnu, po takve zime. Sirotica, ni po daerva si nie mogla van. Nie joj imel gdo kej pomoći. Si mladi su prešli, stari su pomrli. Nigde suseda, ni žive duše. Još bi joj nešče i pomogel, zakuril i donesel neke za jesti. Alji, gdoj? Gde je zdej Tie Bog, kej ju ne vidi? I tak je bogica skončala f mrzlem kraevetu z krunicu spletenu oko sfordebanih paerstof. Zbiljam, siem Božek jemput mira da.

Jaesen med zagorski bregi

No, vaeč je ljistopad. Kak vrieme brze ide. Za čas bu zima. Megle su saki dien sae duže. Onda još i tie dež. Gda počne padati, naezna stati. Se je muokre. A koruza je još na njive ostala. Trieba ju potaergati i pospraviti. I daerva bu trieba doma dopeljati. A ta megla se do poldneva neče zdići. Unda su još i tu vuru pomeknuli, pak je kmica vaeč h paet vur. I čovek nič ne stigne napraviti. Baš gledim čez obluk i vidim da su pužice zrasle pri vaertu. Kaej malji gumbeki su. Kak su fine gda se z jajci napraviju. I vrganji su bormeč duobri, alji poviedaju ljudi teri hodiju po husta da ih ovu jaesen baš nie. Ima lisički i puzic. I kostanjof.

No, i pak pada. Na sraed dvorišča voda stoji. I kak buju ljudi išli f hustu po taem blatu. Listje je skorej pa se opale. Ali je zbilja takvih farbi, da ga je miljina gledeti. Od crvaenih, smiedih, pak nekakve kakti zlatne i tuj i tam male zaelene. Oreh je iste još male pa skruoz guolji. Ali je bil tak puni. Bu bormeč prava gibanica k Božiču. Same sme se moralji jake žureti kae sme pobralji orehe prie nek su ih veverice zazvedale. Cesta je iste tak h blatu. Ljudi se z traktori voziju na njivu i unda se kotače zablattiju i unda takvi zajdeju na cestu i sae te blate streseju. Baš i nie ta jaesen bogzna kaej. Same blate, megla i nekakve gnjile vrieme.

Dea Turk, 1. razred opće gimnazije

Mentor: Danijela Peršić, prof.

Srednja škola „Vladimir Nazor“ Čabar

(Govor čabarskoga kraja)

Zora

Zjutra ranu,
sonce se še skriva azad puanin.
Patihame zuave ceuo prirodu na buđejni.
Nej, nej ga še videt praf,
nekamor mu se ne heta,
papejva patihame pejsmo lepemu cvejtje,
rejkame, šumame...
Pazdravla svakega uod nas.
Začara te lepuata samu dok glidaš kok svake cvejt
uotpira latice svaje,
slišoš kok rejke šemijo,
kok zajc i srna šitajo venaj pačase,
i pačuteš se beskrajnu sričon.
Tak ku glidaš, pazabeš na cajt.
Naankret svemu pride kraj,
vrneš se v svajo svakodnevico
zak druge te nej,
al' vejš da bu sonce spet
jutre, zjutra ranu,
patihame pršuo sjajnu.

Nensy Tomac, 4. razred opće gimnazije

Mentor: mr. Veronika Pochobradsky, prof.

Srednja škola „Vladimir Nazor“ Čabar

(Govor gerovskog kraja)

Bakina škrina

V maje šiše ana škrina staji,
staji i več bome lejta braji.
Stara je, al se še zmiron drži.
Uona je teška, drvina i vilka;
prava starinska škrina
kaka se dns več rejtku najde.
Mjhine slikce se vidijo pavrhe
ko so jeh dejvale vrejodne raki;
listje, živale i rušce i trava
najne so narisane v seh bojah.
Škrina je zmirn ista.
Ko jo videš tan djeleč v kute
zmisleš se bakenga cajta.
Posteline, salvetke... nutre je sega.
Kok so koda v starine jemejle,
tak istu dns varje maja baka.
Uoča, mate, brate, spamine na se
kaga je baka rada imejua.
Una stara, drvina škrina,
kira staji sama, pad salvetkon,
v ane stare, huodne sobe,
tulku tega će pavejdat,
al ne muore.

Donateo Sitarić-Knezić, III. A

Srednja škola Oroslavje

Mentorica: Karmela Šafarik-Todorović, prof.

(Govor oroslavskoga kraja)

Nič nije tak črne

Črni maček po črne kmice hodi.
Črnoga miša mati njegva čez rupu črnu vodi.
I mislil bi čovek da se je črne...
Črne, kmične i tihe.

Črni gavran nad črnu hustu leti,
Črni hrast već duge na mestu dumi.
I mislil bi čovek da se je črne...
Črne, kmične i tihe.

Črni potok čez svoje korite šumi,
Črna riba vu njem se topi.
I mislil bi čovek da se je črne...
Črne, kmične i tihe.

Zeleni bregi okoli mene stojiju,
Plavi potoki čežnje se loviju.
Zelene i plave okoli mene...
Oči mi se smijeju.

Ljubičasti kukuriek svoju je glavu zdigel,
Veseluga, šaruga tiča kak da je pozdravil.
Ljubičaste i šare okoli mene...
Toplina vu srcu.

Žute sunce nad malu, drvenu hižu blešči,
Z obloka drvenuga me ognjec v rejngleku posajen gledi.
Žute i narandaste okoli mene...
Smijem se vu duše.

Las trave zelene po noga me požugljaj,
Božjega voleka na njem sam zagledal.

Zelene i črljene okoli mene...
Ruku sam zdigel.

Vesele Zagorce vu polju sam videl,
Žutu šenicu srpem su želi.
Vesele i žute okoli mene...
Popievku sam zapopieval i ja!

Najte poslušati se te bedarije,
Dojdite k nami vu Zagorje šare i vesele.
Pri nam nije ni črne,
Ni kmične,
Ni tihe...

Pri nas su ljudi, ljudi pravi,
Veseluga srca se vas buju prieli.
Če gli vam neju imeli švedskuga stola prestrieti,
Čvrčke i krvavice na stol vam buju deli.

Dielanca domačega poklem si bute spili,
Morti i v glave bute šumasti bili.
Glavne da bute liepi, črljeni i veseli,
Dobruuga srca vu sviet odnesli.

Jer pri nam nič nije tak črne, kmične i tihe!
Mi sme Zagorci širuokoga srca!
A vse vaše teške i črne brige,
Zapisale buju nektere stranjske novine.

Valentino Mirt, 1. c

Škola za medicinske sestre Vrapče, Zagreb

Mentorica: Lahorka Černok, prof.

Jabuka

Zelenu sam jabuku htrgel
i na oblok diel.
Mati je rekla:
- naj bu tam,
gde nemre dozrielit mam.
Jesenske sounce
tienke kak konce
na jabuku posele zelenu
i saki dan
pomale ju farbale na čeljenu.
Dozriela jabuka bila je fina,
a onda je na okne pokučila ciča zima.

Antonia Furnkranz, 1.c

Škola za medicinske sestre Vrapče, Zagreb

Mentorica: Lahorka Černok, prof.

(Kajkavska ikavica brdovečkoga kraja)

Breza

Cilo proletje ja te gledim,
Kak cvateš, kak rasteš.

Cilo lito ja te volim,
Kak moju prvu ljubav.

Cilu jesen ja te gledim,
Kak stariš i mijaš se.

Cilu zimu ja tugujem,
Jer mi hmiraš.

Klara Šiško, 1. F

Srednja škola Viktorovac, Sisak

Mentorica: Danijela Margušić, prof.

(Govor sisačke Posavine)

„O, Ivane livadare”

V lipne, na blagdan svetoga Ivana Krstitelja, dekle bi se rane digle i spremale za čestitarenje Ivanom. Trebale je za rana jutra splesti kite, metnuti spletnake, mašline i kitnake, obuti cipele, obleći belu svilnu nošnu, metnuti još kraluže i pase crlene, a na zajnem metnuti venec na glavu od cvetja ivančic.

Po temi venci i po rečmi: „Lado, lado voj...” sele bi znale da su to „Ladarice”. One bi išle od iže do iže, od Ivana do Ivana i čestitale imendan z pesmami kej se šikaju vu ti dan. Nesu nikak smele zaboraveti veliki košar koji je male nosila jena, male druga. Vu njega bi Ivani metali jajca, suve kolače, suvi sir, jabuke, gibanicu i takve nekakve stvari koje bi imali pri iže. Kej god da su im dali, dekle se ne bi bunile, nim je najvažneše bile čestitati im imendan i uveseliti ih. Pri nekemi bi se duže zadržale jer bi im pripremili neke za pojesti i popiti.

Te su dekle imale najlepše i najjakše glase v sele. Bile ih je čuti na drugi kraj sela kad bi zapevale : „O, Ivane livadare”. Negdar bi i ljudi ž nimi zatančali.

Kad bi se spustila kmica, bile im je vreme pojti domom. Kad bi vlezle v ižu, slekle bi svilu i se ostale kej su imale na sebe i otišle spat. Same bi mati i baba ostale do kesne čuti, kretati nošne i pospremati ostale stvari koje je dekla nosila.

Te običaj se pri nami već zdavna zdošel.

Emma Deumić, 2. b

Škola za medicinske sestre Vrapče, Zagreb

Mentorica: Jadranka Janković, prof.

(Mješavina prigorškog i zagorskog dijalekta oko Zaboka)

Dani mojeg detinjstva

Kak su brzo ti dani prešli,
ti dani mojega detinjstva.
K materi sem furt v krilo biežala
iskat spokoj kušlec jen.

V maminoj ruki se ljubav skrila,
ja osiečam njeni topli dlan.
No, kak sem vekša i starejša
vse me je već mazit se sram.

IZBOR SA 6. NATJEČAJA ZA ČAKAVSKE KNJIŽEVNE
RADOVE UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA RH

Dheeba Kožljan, III. razred

Pazinski kolegij - klasična gimnazija s pravom javnosti Pazin

Mentorica: Sanja Depikolozvane, prof.

(Tip zavičajnog idioma: čakavsko narječje - barbanski govori)

Rikordi

Ne pensajuć,
najdeni.
S čuda finece,
rakamani.
Suzami i smihom,
zipereni.

Pak, lušo šuprešani.

Najzad u škrinju spravljeni,
nikada da ne bi bili zabljeni!

Neka spi

Ruka u ruki
stoji...
glava na ramenu
leži...

Psst...
pusti...
neka spi...

Vežalj

Ki zna
koliko puti
odveživan...

Ti vežalj
teški
nemeritan.

Kamo sve
je bija
sprehićivan...

* * *
Pero po pero
i kreli
više ni...
Do učer anđeli
danas prez duše,
smućeni.

Dok za dušu
ni bija
zavežljan

Vanesa Aničić, 1. razred opće gimnazije

Srednja škola Mate Blažine Labin

Mentorica: Branka Komljenović, prof.

(Tip zavičajnog idioma: čakavsko narječje – ikavsko-ekavski čepički tip)

Va magli

Va beloju je, gustoj magli
na kraju puta,
va blatnih postolah,
z črnimi vlosi z kih
vela zlotna račina blišći,
jena ženska
z tužnimi očiji.
Va maglu gleda i mirno stoji,
a z ustah njoj siplju besede
kih nanke čut ni.
Va rukah drži suho lišće,
a z žepa njoj pada zemlja,
ma ka je ta ženska?

Z kud je ona?
Neki prave da je ona prišla
kada je mloda Proliće šla ča.
Drugi pak pensoju
da je to ta mloda ku je takla
ruka vrimena.
Niki ne zno.
Niki je ne pita.
Ona ko kip na mesti stoji,
ne briga je niš,
ona je ta ka je vidila
kako poredan
more bit ovaj svit.

Život fini na pol rečenice

Na kraji,
pravi mi,
ča si ti od svojega
života stori?
Ča te to tokalo
da zameš lopatu
i greš kopat,
kako biš ti reka
„temelje za kuću
kadika ćemo pokle živit
ja i moj brat”?
Ma tvojega brata ni,
on je z davna šo,
nikad ni rivo reć nanke boh.
Ali tebe je tega stroh,
je tako?
Te je stroh da ćeš finit
ko on
i da ćeš mesto cele besede
rivat reć samo pol.
Da nećeš rivat
simi pravit koliko hi voliš,
da nećeš imat force

nanke da govoriš.
Da nećeš moć ruku pomaknut
i vlosi svoje nučice
zadnji put z očijah njoj zmaknut.
Stroh te je.
Zato sad zidaš,
jer misliš da će ti pomoć,
da ćeš tako va sebi
force noć
da finiš ono,
ča je finjeno samo na pol.
Pensoš da nećeš vrimena noć
da vidiš kako ti
fameja lipo roste,
da njin se lipo gre.
Da su zdrovi i kuntenti...
Te je stroh da ćeš
finit živit,
a diboto da još nisi ni poče,
te je stroh
da će ti život
finit na pol
rečenice.

Na kraji

Va škuroj noći
luče otijen bit.
Otijen ko tepla zroka Sunca
med dožljen živit,
prova, tepla, luštra...
Otijen ko prva iskra
va ognji toncat,
otijen simi srca važgat,
otijen simi pokozat

kako i moja mića iskra
more čuda tega kambijat.
Na kraji,
kada se ko žeravica
počnen gosit,
otijen znat da son živila,
otijen znat da son
bila čovik.

Srića

Za bit srićan ti ne robi diboto nič,
samo jena lipa beseda,
jena vredna ruka od suseda,
jena tepla škudelica
kafe
i jena peršona
koj moreš reć se.

Malo tega ti za
sriću treba,
forši samo jedon kus neba

i kus zemlje,
malo vode
i kakova dobra libra,
a forši i dve.

Za sriću ti ne robi
diboto nič,
samo oči ke ćeju gledat
ovaj svit,
ko raj va ken je z simi
sekironcijami lipo život.

Mia Vojković, 1. g

Srednja škola „Antun Matijašević Karamaneo“, Vis

Mentorica: Ivana Koceić

(Tip zavičajnog idioma: viška čakavica)

Moj Vis

Budin se rano jerbo mi je sunce upeklo drito u kamaru. Lito je. Vazela son ništo za izist, skuholo kafu i sela na teracu. Gledon na valu, na Kut, Luku i na more.

Jutro je da lipje ne more bit. Na bonacu se vojaju galebi, svit se budi, pomalo počinje još jedon vrući don. Jahte gredu daje, a jo stojin i gušton. Sarce mi tuce, zvoni 9 uri, bote polivaju mostiče, čutin vonj lita.

Vis i Komiža, dvo lipu molu mista, na jedon moli škoj, i poja i vale, koje ništa ne more zaminit. Pri puno godišć su parvi došli na Vis, znali su pripoznat di će in bit lipo, sa puno sunca, malo vitra i puno ribi. Pasat vrimenta, minjali su se gospodori jer ku ne bi ti vo bokun belece za sebe. Rimjani, Talijoni, Nijemci, Englezi, svi su ostavili bokun sebe i svoje baštini. Zato imomo store terme, Forticu sa pogledon na višku valu, paloce oli stinje sa velikin vartlima, muzej sa amforima, ribore iz Komiže, nojlipji brod na Jadranu - falkušu, tunele ol vojske. Čak je i Tito zno di je nojlipje kad se skrivo u dvi špile na Hum.

A vale? Koko je Uzvišeni bi dobar ka non je dol toko lipote, stinji i sarbuna za guštat. Bile stinje u Srebarnu, skrivena Smokova sa sarbunon, nojpoznatija Stiniva, moli škoji ispri južni bonde... I svuda more, kako kapja cisto i bistro, toplo za se kupat. Nemojmo zaboravit ni lipote Zelene i Modre špile, koje su

poznate svuda po svitu, sunce koje pasoje kroz rapju ol stinje i cini sila lipje kolure mora.

Iza barda sa konjicima skrivaju se poja, puna svita u vrime jemmatve. Loze sa nojbojin grožđen koje se godinama uzgojo. Imo i maslini koje restu iz slabe zemje, a doju puno.

Kal paso sezona, regata, zahlodi, pok je još lipo. Malo je svita, malo dice i zato puno Višani hodićuje vonka da bi nošli boji život, al uvik se vroćaju. Ne moreš ti zaminit ni buru, koja ti ne do spat zimi, dok cilu noć bote mucidu kuće, niti jugo kojega se i vapor straši. Tuga me čapo kal je zimi propuh po kolima, vitar ti gre u kosti dok som šetoš, a nimo ni kucina. Tiho je, mirno, gledon u stinje i store kuće koje se ne daju zubu vrimenta. I onda ujutro cujen kroz ponistru remambijene žene iz Doma kako pasuju i petegulaju o drugima pa se i none pridružidu i uvik non je slabo i daržava ne vridi.

A ca cu von na kraju rej? Malo nos je, al me ni brige, jerbo neću ninder i nikad gušta voko koko mogu na Vis, nojlipje vale, nojcistije more, galebi na bonacu i idne bote, kuće ol stinje, mirine i vartli zaresli u kupinu, jubov koja ne more umrit! Sarce će uvik bit vodi, di son rojena i odgojena. Vrime pasoje, al viška starina i beleca, srića svaki don ka se budiš, koju neću zaboravit dokle zauvik ne zaspen.

Iva Brajković, 1. g

Srednja škola „Antun Matijašević Karamaneo“, Vis

Mentorica: Ivana Koceić

(Tip zavičajnog idioma: komiška cakavica)

Moje misto

Da je bilo uteć, da se bilo digo maknit...

A kal portin, tek onda kapin da Komiža meni ni sumo puste štrode i kuće zatvorenih škurih. Meni je Komiža carnjeno nebo kal sunce gre u more, juha u none, pomidora u vartal, bose noge na sarbun, sul u vlosima i puste druge stvori bez kojih jo ne bin bila jo.

Koji put jedva cekon od nje uteć, ali me još veće veseli vrotit se nose.

Bepo Ivčević, 1. g

Mentorica: Ivana Koceić

Srednja škola „Antun Matijašević Karamaneo“, Vis

(*Tip zavičajnog idioma: komiška čakavica*)

Moja molo Komiža

Na bondu ol kulfa ovega našega škoja, u vali svetega Mikule, inkaštrala je Komiža. Tolici govore da je nojribarskiju misto na Jadranu, a grođena je žujima komiškega ribora.

Priko mijor godišć su naši stori grodili ovu misto u kojemu mi danas gušto-mo. Malo koju misto imu vako lipa špajje, a nison cu za nijelnu misto u kojemu na dvo mista voda iz stinje izvire. Dogodi mi se da me liti pitaju kaku ti je zima u Komižu i je ti šuri zimi vode, a jo ih pogledon i recen: „Dujdite kušot našu buru i provat našu jugo po ćete znat da vodi nikad ni mira.“ Kal ujutro gren pul rive niz ove naše kole, ćutin svaku stinju koja je toti bila puno godišć pri mene i znon da vaku mista imaju dušu koja nos veže sa svojim miston kako dilen famije. Jir po rivi meju svit kojega poznaješ cini ti jedon famuži divertimenat da ne moreš ni zamislit život bez te užonce.

Ol kad sunce poviri povar Huma po sve dok ne zapadne izad Sveca, moje misto je kako tejtatar u kojemu nastupaju susidi, prijateji, famija i cinimo svi sku-pa jelnu lipu štoriju života na škoju.

Nina Zuccon, IVg

Gimnazija Pula

Mentorica: Zlata Knez, prof.

(*Čakavica iz okolice Pule*)

Moja nona

Na karigi, poli barkuna,

Sidila je moja nona,

Z rukami u žepu,

I librom na nogami.

Jenoga dana,

Kad daž je pada

Po temu istemu barkunu,

Ni više bilo

Ni libra

A ni none.

A daž je pada,

I pada

Po temu istemu barkunu.

Marta Paladin, 1c

Prirodoslovna škola V. Preloga, Zagreb

Mentorica: Zdenka Burda, prof.

(Pulski govor)

Ki sit, ki laćan

Dok je nona kušeljala o svom novom načinu pravljenja maneštre, ja san pinjuron prebiralala po pijatu i pensala o tome kako mi fali lito. „Ajde jidi, mala.,” nona je zapovidila. Mrzila je više od ičega ako pijat s njenim jilom ne bi osta prazan. Lako je njoj brontulati. Osim „moraš to izist”, njene najdraže rečenice započinjale su sa „u moje vrime...”. Mogla je satima kušeljati samo o svom ditinjstvu i kako im je teško bilo. Koliko god hranjenje koza i kopanje po vrtlu i masliniku po cile dane zvučalo grozno, ja pensam da je nama danas još teškije. I tako krene vićna čakula ki je u pravu. Kod njih je sedmorica spala u istoj posteji, ćaća joj ni da da ide u školu, ali sideći za stolom, gledajući u pijat, pensajući o svoj zadaći ki ju moram napraviti, njene štorice mi nimaju smisla. „Ki sit, ki laćan”, ljutito je rekla jer san, pazite, ostavila dva komadićka pomidora i kukumara. Ki sit, ki laćan... Možda je tako bilo u njeno vrime, ali ja tu bome ne mogu ostati laćna ni da oću.

„Nona, ja bi lito”, progovaram. „A i ja bi, onda ti mogu svaki dan kuvat” - ona odgovara. Dođira se polako iz smočnice i donese svoje kroštule. Njihov okus me nevirojatno hitro vrati u bezbrižnost lita i lutajući po vlastitim mislima ni ne skontan di san prije bila. One su me skroz omamile i triba mi vrimena da se vratin u stvarnost - sada sita, ali i laćna one stare litne sriće i liposti. Forši je to jedino ča nam i na kraju priostaje: neko lipše vrime ki je bilo nekada.